

MODIFICĂRI LEGISLATIVE ÎN DOMENIUL MUZEAL ȘI AL PROTEJĂRII PATRIMONIULUI CULTURAL MOBIL

New Regulations for Museums and Movable Cultural Heritage

Alis VASILE

ABSTRACT

The paper is a critical overview of the recently issued regulations (December 2022 – June 2024) on movable cultural heritage and museums in Romania. The main elements of the new regulations reinforce the advisory role of the scientific external body of the Romanian Ministry of Culture, the National Commission for Museums and Collections, administrative procedures for declaring cultural goods as national treasure and for the pre-emption right of the Romanian state in acquiring cultural goods classified as national treasure, as well as new sanctioning competences for the Romanian Police, in the field of national movable cultural heritage.

Key-words: *cultural heritage, museum legislation, cultural heritage legislation, legislation, regulations, law.*

<https://doi.org/10.61789/rm.2024.16>

Articolul de față își propune să prezinte modificările principale aduse, în perioada decembrie 2022 – iunie 2024, actelor normative ce au ca obiect protejarea patrimoniului cultural mobil și sistemul instituțional muzeal, și să semnaleze o serie de neconcordanțe între aceste prevederi și cadrul normativ general, în speță stipulările Codului Administrativ, ale Legii nr. 98/2016 privind achizițiile publice și ale Codului Civil.

Dincolo de un caracter strict informativ, articolul își propune, în subsidiar, și o abordare critică a unei situații de fapt din activitatea curentă și recentă a Ministerului Culturii. Mai exact, aduce în discuție practica eludării responsabilităților legale ale acestei autorități publice centrale, în exercitarea prerogativelor sale de putere publică – reglementarea, autorizarea, controlul, sancționarea și gestionarea fondurilor publice, prin delegarea lor către organisme și persoane fizice ce nu au calitatea de deținători ai prerogativelor respective.

Exercitarea dreptului de preempțiune al statului, pentru bunurile culturale mobile clasate în categoria „tezaur” a patrimoniului cultural național mobil

La sfârșitul anului 2022 a fost emisă Hotărârea Guvernului nr. 1524/2022 pentru modificarea și completarea Normelor privind comerțul cu bunuri culturale mobile, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 1420/2003¹, care vizează modalitatea de exercitare a dreptului de preempțiune al statului, prin Ministerul Culturii, la achiziționarea bunurilor culturale mobile clasate în categoria „tezaur” a patrimoniului cultural național mobil, puse în vânzare publică, și care este, în ansamblul ei, redundantă față de practicile deja existente, pe de-o parte, iar pe de altă parte reiterează „politica” Ministerului Culturii de declinare a responsabilității proprii, către diverse comisii externe, formate din specialiști din afara structurii sale și, implicit, fără drept de exercitare a prerogativelor de putere publică.

Reamintim că, potrivit O.U.G. nr. 57/2019 privind Codul Administrativ², art. 5 lit. y), funcția publică reprezintă „ansamblul atribuțiilor și responsabilităților, stabilite în temeiul legii, în scopul exercitării prerogativelor de putere publică de către autoritățile și instituțiile publice”; potrivit art. 371 din O.U.G. nr. 57/2019, funcțiile publice sunt ocupate de funcționari publici, și nu de alte categorii de persoane.

Totodată, printre prerogativele de putere publică stabilite prin art. 370 din O.U.G. nr. 57/2019, se numără următoarele:

- 1 Hotărârea Guvernului nr. 1524/2022 pentru modificarea și completarea Normelor privind comerțul cu bunuri culturale mobile, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 1420/2003, publicată în M. Of. nr. 1249 din 23 decembrie 2022 - <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/263086> (accesat: 15.06.2024).
- 2 Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57 din 3 iulie 2019 privind Codul administrativ, publicată în M. Of. nr. 555 din 5 iulie 2019, cu modificările și completările ulterioare - <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/215925> (accesat: 15 iunie 2024).

„a) elaborarea proiectelor de acte normative și a altor reglementări specifice autorității sau instituției publice, precum și asigurarea avizării acestora;

b) elaborarea propunerilor de politici publice și strategii, a programelor, a studiilor, analizelor și statisticilor necesare fundamentării și implementării politicilor publice, precum și a actelor necesare executării legilor, în vederea realizării competenței autorității sau instituției publice;

c) autorizarea, inspecția, controlul și auditul public;

d) gestionarea resurselor umane și a fondurilor publice;

e) reprezentarea intereselor autorității sau instituției publice în raporturile acesteia cu persoane fizice sau juridice de drept public sau privat, din țară și din străinătate, în limita competențelor stabilite de conducătorul autorității sau instituției publice, precum și reprezentarea în justiție a autorității sau instituției publice în cadrul căreia își desfășoară activitatea.”

Precizările de mai sus au fost făcute pentru a arăta neconcordanța dintre principiul de drept elementar al exercitării prerogativelor de putere publică, prin funcția publică supusă din acest motiv unor măsuri speciale pentru evitarea conflictelor de interese, și practicile inclusiv normative ale Ministerului Culturii, de operare prin organisme și persoane care nu dețin funcții publice, cu încălcarea acestui principiu – spre exemplu, prin exercitarea prerogativelor de putere publică de către Comisia Națională a Muzeelor și Colecțiilor (cât și de către Comisia Națională a Monumentelor Istorice, Comisia Națională de Arheologie și, mai nou, de către comisii de soluționare a contestațiilor formulate împotriva deciziilor comisiilor înaintea menționate).

Revenind la conținutul modificărilor și completărilor aduse Normelor de comerț cu bunuri culturale mobile, aprobate prin H.G. nr. 1420/2003³, acestea instituie o procedură, cum spuneam, redundantă, pentru exercitarea dreptului de preempțiune al statului, prin Ministerul Culturii, la achiziționarea bunurilor culturale mobile clasate în categoria „tezaur”, puse în vânzare prin agenți economici autorizați de același minister.

„Răul” problematicei rezidă în Legea nr. 182/2000 privind protejarea patrimoniului cultural național mobil⁴, art. 36 alin. (3), care prevede că „Termenul de exercitare a dreptului de preempțiune al statului este de maximum 30 de zile, calculat de la data înregistrării comunicării prevăzute la alin. (2), iar valoarea de achiziționare este cea negociată cu vânzătorul sau cu operatorul economic autorizat ori cea rezultată din licitația publică”.

Potrivit Codului Civil, art. 1730, „În condițiile stabilite prin lege sau contract, titularul dreptului de preempțiune, numit preemtor, poate să cumpere cu

3 Hotărârea Guvernului nr. 1.420 din 4 decembrie 2003 pentru aprobarea Normelor privind comerțul cu bunuri culturale mobile, publicată în M.Of. nr. , cu modificările și completările ulterioare – <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/48485> (accesat: 15.06.2024).

4 Legea nr. 182/2000 privind protejarea patrimoniului cultural național mobil, republicată în M.Of. nr. nr. 259 din 9 aprilie 2014, cu modificările și completările ulterioare – <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/24761> (accesat: 15. 06. 2024).

prioritate un bun”, prioritatea referindu-se, evident, la alți potențiali cumpărători (care ar trebui să și existe, de facto). Achiziționarea prin negociere directă cu vânzătorul este deja reglementată de Legea nr. 98/2016 , alin. (1) lit. b) și alin. (2) lit. a) și, după caz, b), mai exact, opere de artă și alte bunuri cu caracter de unicat pot fi achiziționate prin negociere directă, fără a fi necesară o procedură suplimentară, ca cea introdusă prin H.G. nr. 1524/2022 – de unde și caracterul ei redundant.

Ce nu rezolvă H.G. nr. 1524/2022 este elementul esențial al preempțiunii și, poate, cheia care ar fi readus „Cumințenia Pământului” și alte bunuri culturale importante, în circuitul public. Acest aspect se referă la asigurarea echității și corectitudinii pretențiilor vânzătorilor în raport cu statul, și anume, eliminarea situațiilor în care se pretind prețuri pe care niciun alt potențial cumpărător nu le-a oferit și pe care este puțin probabil să le ofere vreodată, statul neafându-se, de fapt, în niciun concurs cu alți cumpărători față de care să aibă prioritate.

Soluția rezonabilă a acestei probleme care a adus prejudicii patrimoniului cultural public, logică și la îndemână, practică unanim la nivel european, este exercitarea dreptului de prioritate al statului în cadrul licitației publice, după înregistrarea altor oferte reale de achiziționare a bunurilor culturale clasate în categoria „tezaur” (soluție prevăzută, de altfel, în proiectul uitat, se pare, al Codului patrimoniului cultural).

Încă o dată, trebuie subliniat faptul că delegarea prerogativei de putere publică, de gestionare a fondurilor publice, către comisia de negociere a achiziției bunurilor culturale mobile supuse dreptului de preempțiune al statului, formată din „experți acreditați de Ministerul Culturii”, contravine prevederilor Codului Administrativ.

În final, într-o altă notă, nu poate trece neremarcată și valoarea afectivă a textului H.G. nr. 1534/2022, și anume formularea „rezultat favorabil Ministerului Culturii” (însemnând că rezultatul negocierilor este stabilirea unui acord asupra cumpărării bunului de către stat). Aceasta este, evident, neconformă normelor de elaborare a actelor normative, nencadrându-se în stilul juridic, această inadecvare constituind marca distinctivă a reglementărilor din ultimii ani inițiate de Ministerul Culturii.

Modificarea Legii nr. 182/2000 privind protejarea patrimoniului cultural național mobil⁵

La începutul anului 2024, actul normativ fundamental pentru protejarea patrimoniului cultural național mobil, Legea nr. 182/2000, a fost modificat și completat prin O.G. nr. 22/2024⁶.

- 5 Legea nr. 182/2000 privind protejarea patrimoniului cultural național mobil, republicată în M.Of. nr. nr. 259 din 9 aprilie 2014, cu modificările și completările ulterioare – <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/24761> (accesat: 15. 06. 2024).
- 6 Ordonanța Guvernului nr. 22 din 31 ianuarie 2024 pentru modificarea și completarea Legii nr. 182/2000 privind protejarea patrimoniului cultural național mobil, publicată în M.Of. nr. 93 din 31 ianuarie 2024 – <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/278747> (accesat: 16.05.2024).

Care sunt, pe scurt, noutățile aduse de O.G. nr. 22/2024:

- încercarea de a reconcilia rolul anterior al Comisiei Naționale a Muzeelor și Colecțiilor, de avizator, cu prevederile generale ale Codului Administrativ, care statuează autorizarea ca prerogativă de putere publică, exercitabilă exclusiv de deținătorii funcțiilor publice (membrii Comisiei Naționale a Muzeelor și Colecțiilor fiind specialiști externi, nu funcționari publici), prin precizarea caracterului consultativ al acestui organism ce funcționează pe lângă Ministerul Culturii;
- prevederi suplimentare privind clasarea bunurilor culturale mobile, respectiv precizarea momentului declanșării procedurii de clasare și delegarea unor atribuții ale Ministerului Culturii, către serviciile sale publice deconcentrate, direcțiile județene pentru cultură;
- extinderea competenței de constatare și sancționare a faptelor contravenționale și către împuterniciții Ministerului Culturii și, parțial, către Poliția Română (competența fiind anterior exclusiv a direcțiilor județene pentru cultură);
- actualizarea, ca urmare a modificării Legii nr. 182/2000, a unor norme metodologice de aplicare a acesteia.

a. Rolul consultativ al Comisiei Naționale a Muzeelor și Colecțiilor

Așa cum am arătat mai sus, activitățile de reglementare, autorizare, sancționare și gestionare a fondurilor publice fac obiectul prerogativelor de putere publică și sunt circumscrise funcțiilor publice, potrivit Codului Administrativ.

În forma anterioară a Legii nr. 182/2000, Comisia Națională a Muzeelor și Colecțiilor deținea atribuții de natura prerogativelor de putere publică, substituindu-se, practic, Ministerului Culturii. Pe de altă parte, Ministerul rămânea singurul în măsură să emită actele administrative ce făceau operaționale hotărârile și avizele Comisiei Naționale a Muzeelor și Colecțiilor, competență în contradicție cu caracterul obligatoriu al unora dintre aceste hotărâri și avize.

Modificările aduse prin O.G. nr. 22/2024 precizează că rolul Comisiei Naționale a Muzeelor și Colecțiilor este unul consultativ, însă unele formulări contrazic intenția de fond a legiuitorului. Spre exemplu, art. 12 alin. (6) al Legii nr. 182/2000 prevede acum că „organismul competent să formuleze propuneri care vor fi obligatoriu preluate în actele administrative cu privire la clasare este Comisia Națională a Muzeelor și Colecțiilor”. Evident, această formulare va trebui revizuită, în sensul respectării autonomiei decizionale a autorității publice în emiterea de acte administrative, pentru care, de altfel, are răspunderea legală.

Toate formulările prin care „avizarea” de către Comisia Națională a Muzeelor și Colecțiilor a fost înlocuită cu „consultarea” sau „la propunerea acesteia” ridică întrebarea ce se întâmplă dacă, de exemplu, Comisia nu face propunerile sau dacă aceste propuneri contravin prevederilor legale.

Același raționament este aplicabil și Ordinului ministrului culturii nr. 2912/2024 privind aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare a comisiilor de soluționare a contestațiilor cu privire la actele administrative emise în baza

propunerilor Comisiei Naționale a Muzeelor și Colecțiilor (care are ca temei noi prevederi ale Legii nr. 182/2000), prin care se transmit competențele funcției publice către comisii formate din experți acreditați de Ministerul Culturii. Așadar, nu sunt implicați neapărat titularii ai unor funcții publice din structura ministerului respectiv, aducându-se, din nou, atingere competenței decizionale a autorităților publice, cu privire la actele administrative pe care le emite.

Încă o dată, Ministerul Culturii nu poate deroga de la responsabilitățile sale legale, prin aceste încercări de a-și substitui diverse comisii a căror responsabilitate nu poate fi decât limitată.

b. Clasarea bunurilor culturale mobile

Reluând cele menționate anterior, noile prevederi stabilesc momentul declanșării procedurii de clasare, pun în sarcina direcțiilor județene pentru cultură unele atribuții deținute anterior de Ministerul Culturii, introduc un nou act administrativ - certificatul de declanșare a procedurii de clasare, și facilitează restituirea bunurilor culturale deținute în custodie de instituțiile publice, către proprietarii acestora.

Chestiunea stabilirii momentului declanșării procedurii de clasare [art. 12 alin. (2)] este deosebit de importantă, întrucât corespunde momentului instituirii regimului de protecție corespunzător categoriei „tezur” a patrimoniului cultural național, cu obligațiile și restricțiile de circulație pe care acesta le incumbă, nefiind expres legiferată anterior. Însă, noua reglementare nu reușește să urmărească până la capăt raționamentul propus în proiectul Codului patrimoniului cultural, care a avut în vedere acest aspect – momentul instituirii regimului de „tezur”, care este momentul înregistrării raportului de expertiză în vederea clasării, la Ministerul Culturii, nu este adus la cunoștință publică, ci doar notificat, de către direcțiile județene pentru cultură, prin „certificatul de declanșare a procedurii de clasare”, „proprietarului, titularului altor drepturi reale sau, după caz, titularului dreptului de administrare” [art. 14 alin. (4)]. Regimul de „tezur” nu este relevant doar pentru titularii unor drepturi reale asupra bunurilor respective, ci este de interes general – pentru orice potențial cumpărător sau comerciant, pentru restauratorii potențiali ai bunurilor și, în definitiv, pentru persoanele care intenționează să comită fapte contravenționale sau penale ce vizează acele bunuri. Așadar, declanșarea procedurii de clasare și, implicit, instituirea regimului de „tezur” trebuie aduse la cunoștința publică, de exemplu printr-un registru disponibil pe pagina de internet a Ministerului Culturii.

O altă chestiune esențială ce scapă actualei reglementări este situația bunurilor nesusceptibile de a fi clasate, pentru care s-au întocmit rapoarte de expertiză din care a rezultat caracterul de nesusceptibilitate. Aceste bunuri pot circula liber, pot fi puse în vânzare liber și pot fi restaurate în laboratoare neautorizate de Ministerul Culturii și de către restauratori neacreditați de același minister. În acest moment, nu se cunoaște care sunt acele bunuri, nu există un registru public al lor și al rapoartelor de expertiză întocmite pentru ele. Acest aspect important rămâne și el în suspensie legislativă, în continuare.

În ceea ce privește noile atribuții preluate de direcțiile județene pentru cultură de la Ministerul Culturii, se întrevăd noi oportunități de aglomerație și blocaj în

trafic – trafic administrativ-birocratic, ce presupune circulația documentațiilor de clasare de la Ministerul Culturii (unde se derulează procedura de clasare propriu-zisă) către direcțiile județene pentru cultură (care eliberează certificatele de declanșare a procedurii de clasare și certificatele de clasare) și, de la acestea, către Institutul Național al Patrimoniului (care arhivează documentația de clasare și actualizează Registrul digital al bunurilor culturale mobile clasate). Desigur, nu aceasta este calea spre simplificare administrativă și spre reducerea necesară a sarcinilor administrative. Atât declanșarea procedurii de clasare, cât și clasarea pot fi aduse la cunoștința publică prin intermediul unor registre digitale disponibile online – o soluție ușor implementabilă și eficientă.

c. Extinderea competenței de constatare și sancționare a faptelor contravenționale

O completare pozitivă a Legii nr. 182/2000 este extinderea competenței de constatare și sancționare a faptelor contravenționale și către împuterniciții Ministerului Culturii și, parțial, către Poliția Română (competența fiind anterior exclusiv a direcțiilor județene pentru cultură). Acest aspect este benefic dat fiind faptul că, până în prezent, numărul activităților de control și sancționare a fost redus, iar capacitatea direcțiilor județene pentru cultură de a gestiona aceste activități, cât și contestațiile și litigiile rezultate din aplicarea sancțiunilor - cel puțin la fel de redusă. De menționat că o astfel de prevedere a fost inclusă și în proiectul inițial al Codului patrimoniului cultural.

Așadar, toate faptele contravenționale prevăzute de Legea nr. 182/2000 vor putea fi constatate și sancționate atât de direcțiile județene pentru cultură, cât și de către reprezentanții Ministerului Culturii, Poliția Română având competență limitată la faptele prevăzute de art. 75 alin. (1) lit. b), c), e), h), i), p) și r) (altfel spus, pentru fapte ce nu implică relaționarea directă cu direcțiile județene pentru cultură sau cu Ministerul Culturii).

d. Actualizarea unor norme metodologice de aplicare a Legii nr. 182/2000

Modificările și completările aduse Legii nr. 182/2000 impun corelarea noilor prevederi cu cele existente în normele de aplicare a legii și emiterea de norme noi, pentru aceste operațiuni fiind prevăzut un termen de 180 de zile de la data intrării în vigoare a O.G. nr. 22/2024 (3 februarie 2024). Cel mai probabil, cele mai multe modificări vor fi aduse normelor de clasare a bunurilor culturale mobile, în sensul clarificării noilor proceduri. De asemenea, se așteaptă în continuare emiterea normelor de conservare și restaurare a bunurilor culturale aflate în colecții publice (prevăzute în forma inițială a Legii nr. 182/2000). Din păcate, pentru norme vizând și alte categorii de bunuri culturale (spre exemplu, cele aflate în patrimoniul cultelor religioase și al altor deținători de drept privat), nu există prevederi exprese.

Legea nr. 311/2003 a muzeelor și colecțiilor publice⁷

Anul acesta, Legea nr. 311/2003 a fost modificată și completată prin două acte normative, O.G. nr. 23/2024⁸ și O.U.G. nr. 60/2024⁹, emise în luna ianuarie și, respectiv, la începutul lunii iunie.

Articolul 13 al Legii nr. 311/2003 a fost inițial completat prin O.G. nr. 7/2020¹⁰, fiind introdus un nou alineat, care stipulează că „Muzeele și colecțiile publice de importanță națională de drept public ce au în administrare bunuri sau colecții publice aflate în proprietatea privată a persoanelor fizice sau juridice se organizează și funcționează în baza hotărârii de Guvern și a acordului încheiat cu titularul dreptului de proprietate privată”. Ordonanța respectivă instituie o nouă formă de drept de administrare pentru instituțiile publice muzeale, în încercarea de a permite alocarea de fonduri publice pentru protejarea unor bunuri culturale aflate în proprietate privată, dar deținute de muzee de drept public [conform art. 22 alin. (1')].

Prin **O.U.G. nr. 60/2024** se introduc două noi alineate la același articol, alin. (2²) și (2³), prin care se deschide posibilitatea unor măsuri speciale de organizare a instituțiilor muzeale de importanță națională, care dețin, potrivit alineatului (2¹) citat mai sus, bunuri culturale ale unor proprietari de drept privat. Aceste măsuri se înscriu inclusiv sub aspectul constituirii consiliilor de administrație și științifice, ca și a comisiilor de concurs de angajare și a celor de evaluare a managerilor instituțiilor respective, autoritățile în subordinea cărora funcționează astfel de instituții putând numi în comisiile de concurs și angajare reprezentanți ai proprietarilor privați ai bunurilor culturale deținute de instituția muzeală în cauză.

În preambulul O.U.G. nr. 60/2024, motivarea acestei prevederi este următoarea: „fără a încuraja parteneriatele stabile și serioase ne putem afla în situația în care persoanele fizice sau juridice care dau bunuri în administrarea muzeelor și colecțiilor publice de importanță națională de drept public ar putea renunța la această formă de colaborare, fapt ce ar conduce la consecințe negative atât pentru patrimoniul muzeal, cât și pentru publicul vizitator”. Care este situația, de fapt, privind numărul acestor bunuri, ponderea lor în colecțiile muzeelor de importanță națională și cine sunt proprietarii lor de drept privat (în afara Bisericii Ortodoxe Române) și impactul financiar al reglementării rămân chestiuni neelucidate. Mai mult, nota de fundamentare¹¹ a actului normativ, publicată pe pagina de internet

7 Legea nr. 311/2003 a muzeelor și colecțiilor publice, republicată în M.Of. nr. 207 din 24 martie 2014, cu modificările și completările ulterioare – <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/45161> (accesat: 15.06.2024).

8 Ordonanța Guvernului nr. 23/2024 pentru modificarea și completarea Legii muzeelor și a colecțiilor publice nr. 311/2003, publicată în M.Of. nr. 92 din 31 ianuarie 2024 - <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/278751> (accesat: 15.06.2024).

9 Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 60/2024 pentru modificarea și completarea unor acte normative în domeniul culturii, publicată în M.Of. nr. 539 din 10 iunie 2024 - <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/283902> (accesat: 15.06.2024).

10 Ordonanța Guvernului nr. 7/2020 privind modificarea și completarea Legii muzeelor și a colecțiilor publice nr. 311/2003, publicată în M.Of. nr. 72 din 31 ianuarie 2020.

11 <http://www.cultura.ro/proiect-de-ordonanta-20> (accesat: 15.06.2024).

a Ministerului Culturii, inițiator al acestuia, nu conține referiri la aceste prevederi și, implicit, nici informații suplimentare. Rămâne, așadar, de văzut în ce măsură aceste prevederi, odată implementate, se vor dovedi echitabile în raport cu principiul interesului public de protejare a patrimoniului cultural aflat în proprietate privată și cel al economicității, eficienței și eficacității în utilizarea fondurilor publice.

În ceea ce privește **O.G. nr. 23/2024**, ca și O.G. nr. 22/2024, cea mai mare parte a prevederilor sale vizează precizarea rolului consultativ al Comisiei Naționale a Muzeelor și Colecțiilor, ca și în cazul modificărilor aduse Legii nr. 182/2000, eliminându-se în mare parte formulările referitoare la avizele pe care acest organism avea atribuția de a le emite, potrivit prevederilor anterioare. Cu toate acestea, actul păstrează mai multe elemente contrare reglementărilor din Codul Administrativ – Comisia nu are prerogative de putere publică privind reglementarea, așadar nu poate elabora norme de clasificare a muzeelor și colecțiilor publice și criteriile de acordare a avizului prealabil pentru înființarea acestora și nici nu poate „propune” reglementări obligatorii pentru „întreaga rețea de instituții muzeale și colecții publice”.

Similar noilor prevederi ale Legii nr. 182/2000, și celor din Legea nr. 311/2000, prin care Comisia Națională a Muzeelor și Colecțiilor „propune” o serie de măsuri ce necesită transpunere în acte administrative, li se aplică întrebarea: ce se întâmplă dacă respectiva comisie nu propune sau propune cu nerespectarea legii? Revizuirii ulterioare ale ambelor acte normative sunt necesare.

Ordonanța stipulează, de asemenea, emiterea unor noi norme metodologice, referitoare la Registrul informatizat pentru evidența analitică a bunurilor culturale, al cărui format unic ar urma să fie aprobat prin ordin al ministrului culturii (termenul de emisie a normelor, de 60 de zile de la data intrării în vigoare a Ordonanței, a fost deja depășit¹²).

Este regretabilă eliminarea obligației Ministerului Culturii de a emite norme de funcționare a muzeelor și colecțiilor publice, norme ce ar fi putut reprezenta o politică publică națională de armonizare și îmbunătățire a structurilor funcționale ale muzeelor și colecțiilor publice, în sensul asigurării tuturor funcțiilor muzeului, așa cum au fost ele definite de Consiliul Internațional al Muzeelor, prin introducerea unor prevederi obligatorii referitoare la componente ale organigramelor muzeale și la funcții de specialitate, precum și la programul de funcționare și la alte măsuri de accesibilizare, inclusiv reduceri de tarife și gratuitități.

De asemenea, regretabilă este și neactualizarea definiției muzeului, în acord cu noua definiție adoptată de Consiliul Internațional al Muzeelor, în anul 2022.

Este de reținut și introducerea unei noi sancțiuni contravenționale, pentru neobținerea avizului prealabil și / sau a acreditării de către organizațiile în cazul cărora s-a constatat anterior neîndeplinirea acestei obligații, în termen de un an de la constatarea respectivă (sancționată și ea contravențional).

12 Până la data de 15 iunie 2024, normele respective nu au fost emise.

Modificarea Codului Administrativ – închirierea bunurilor proprietate publică

Și, în final, o reglementare recentă, Legea nr. 185/2024¹³, pe care am putea-o califica drept „interesantă”: modificarea Codului Administrativ¹⁴, în vederea acordării unor facilități instituțiilor publice din subordinea Ministerului Culturii și acestuia din urmă, respectiv, introducerea unei prevederi derogatorii de la regimul general al închirierii bunurilor proprietate publică a statului, prevăzut la art. 333, care permite reținerea de către autoritatea și instituțiile mai sus menționate a unei cote de 50% din valoarea chiriei respective. Reamintim că, potrivit art. 333 alin. (4), administratorii unor astfel de bunuri, care sunt subvenționați de la bugetul de stat sau local, nu pot reține o cotă-parte din închirierea bunurilor respective.

Acest regim juridic mai favorabil pentru o (mică) parte a instituțiilor culturale s-ar putea traduce, în viitor, prin creșterea veniturilor acestora.

Concluzii

Modificările și completările aduse recent legislației naționale privind protejerea patrimoniului cultural mobil și organizațiile muzeale aduc câteva îndreptări necesare, însă departe de a fi suficiente pentru eficientizarea sistemului administrativ național de gestionare a patrimoniului.

Din păcate, lipsesc în continuare măsuri inovatoare, care să stimuleze îmbunătățirea sistemului public muzeal, în beneficiul publicului și al societății, în ansamblul ei. Este nevoie în continuare de măsuri care să conducă la crearea unui sistem național coordonat de gestionare a bunurilor culturale mobile, prin care să se asigure inventarierea centralizată și digitalizarea bunurilor culturale mobile, cercetarea științifică a patrimoniului, evaluarea și monitorizarea stării și a condițiilor de conservare, îmbunătățirea continuă a competențelor profesioniștilor din domeniul muzeal și al patrimoniului cultural, și, nu în ultimul rând, creșterea calității și cantității programelor muzeale destinate publicului.

¹³ Legea nr. 185/2024 pentru completarea art. 333 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57/2019 privind Codul administrativ, publicată în M.Of. nr. 552 din 13 iunie 2024 - <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliuDocument/284003> (accesat: 15 iunie 2024).

¹⁴ Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57 din 3 iulie 2019 privind Codul administrativ, publicată în M.Of. nr. 555 din 5 iulie 2019, cu modificările și completările ulterioare - <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliuDocumentAfis/215925> (accesat: 15 iunie 2024).

Bibliografie selectivă

- Hotărârea Guvernului nr. 1524/2022 pentru modificarea și completarea Normelor privind comerțul cu bunuri culturale mobile, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 1420/2003, publicată în M. Of. nr. 1249 din 23 decembrie 2022 - <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/263086> (accesat: 15.06.2024).
- Hotărârea Guvernului nr. 1.420 din 4 decembrie 2003 pentru aprobarea Normelor privind comerțul cu bunuri culturale mobile, publicată în M.Of. nr. , cu modificările și completările ulterioare – <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/48485> (accesat: 15.06.2024).
- Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57 din 3 iulie 2019 privind Codul administrativ, publicată în M.Of. nr. 555 din 5 iulie 2019, cu modificările și completările ulterioare - <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/215925> (accesat: 15 iunie 2024).
- Legea nr. 185/2024 pentru completarea art. 333 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 57/2019 privind Codul administrativ, publicată în M.Of. nr. 552 din 13 iunie 2024 - <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/284003> (accesat: 15 iunie 2024).
- Legea nr. 182/2000 privind protejarea patrimoniului cultural național mobil, republicată în M.Of. nr. nr. 259 din 9 aprilie 2014, cu modificările și completările ulterioare – <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/24761> (accesat: 15. 06. 2024).
- Ordonanța Guvernului nr. 22 din 31 ianuarie 2024 pentru modificarea și completarea Legii nr. 182/2000 privind protejarea patrimoniului cultural național mobil, publicată în M.Of. nr. 93 din 31 ianuarie 2024 – <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/278747> (accesat: 16.05.2024).
- Legea nr. 311/2003 a muzeelor și colecțiilor publice, republicată în M.Of. nr. 207 din 24 martie 2014, cu modificările și completările ulterioare – <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/45161> (accesat: 15.06.2024).
- Ordonanța Guvernului nr. 7/2020 privind modificarea și completarea Legii muzeelor și a colecțiilor publice nr. 311/2003, publicată în M.Of. nr. 72 din 31 ianuarie 2020.
- Ordonanța Guvernului nr. 23/2024 pentru modificarea și completarea Legii muzeelor și a colecțiilor publice nr. 311/2003, publicată în M.Of. nr. 92 din 31 ianuarie 2024 - <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/278751> (accesat: 15.06.2024).
- <http://www.cultura.ro/proiect-de-ordonanta-20> (accesat: 15.06.2024).
- Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 60/2024 pentru modificarea și completarea unor acte normative în domeniul culturii, publicată în M.Of. nr. 539 din 10 iunie 2024 - <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/283902> (accesat: 15.06.2024).

Dr. Alis VASILE,

Consultant - cultural management

contact@alivasile.ro